

Universiteit Utrecht Radboud Universiteit

nidi

COVID Gender (In)equality Survey Netherlands

Anderhalf jaar corona: Impact op de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in werk, zorg en welzijn

Overzicht

Welke impact heeft anderhalf jaar corona gehad op de verschillen tussen mannen en vrouwen op het gebied van werk, zorg en welzijn? Sinds april 2020 bestuderen we deze verschillen onder ouders met thuiswonende kinderen onder de 18 jaar en sinds juni 2020 vergelijken we ook de ervaringen van mensen zonder thuiswonende kinderen onder de 18 jaar. Ons [laatste rapport](#) betref cijfers van november 2020, onze nieuwste meting is van november 2021. Hier presenteren we een overzicht van de ontwikkelingen van april 2020 tot en met november 2021. We gaan in op de vraag: Welke verschillen tussen vrouwen en mannen zijn in de periode april 2020 tot en met november 2021 toegenomen en welke zijn afgenomen? In het rapport spreken we over 'ouders', 'moeders' en 'vaders' wanneer mensen thuiswonende minderjarige kinderen hebben. Wanneer mensen géén thuiswonende kinderen onder de 18 jaar hebben spreken we over mensen zonder thuiswonende kinderen.

Opvallende bevindingen november 2021:

- De invloed van de coronacrisis op werk, zorg en welzijn verschilde de eerste maanden duidelijk tussen mannen en vrouwen. Deze verschillen vinden we nauwelijks meer. Ongelijkheid tussen mannen en vrouwen is nog steeds zichtbaar op meerdere fronten, maar de coronapandemie lijkt deze verschillen niet blijvend te hebben vergroot of verkleind.
- Belangrijke verschillen tussen moeders onderling en vaders onderling zien we wel. Sommige vaders (21%) en moeders (23%) zorgen bijvoorbeeld meer dan voor de coronacrisis ten opzichte van hun partner. Ook is er een substantiële groep vaders (30%) en moeders (40%) die minder zijn gaan zorgen in november 2021 vergeleken met voor de coronacrisis.
- Een onverwachte maar belangrijke nevenbevinding betrof de werklocatie: de verplichting van de overheid om volledig thuis te werken, die op 13 november 2021 weer van kracht werd, leidde tot opmerkelijke verschillen tussen werknemers. De maatregel versterkte de verschillen tussen werknemers in cruciale en niet-cruciale beroepen, en verschillen op basis van opleidingsniveau. Ondanks de verplichting om thuis te werken, werkten mensen in de particuliere sector vaker op locatie dan mensen in de publieke sector.

De impact van de coronacrisis op man-vrouw verschillen

Aan het begin van de coronapandemie rapporteerden we over belangrijke genderverschillen (in dit geval verschillen tussen mannen en vrouwen en in het bijzonder tussen vaders en moeders) op het gebied van betaald werk, zorg, en welzijn. Zo constateerden we in april 2020 dat meer dan de helft van de moeders (56%) in een cruciaal beroep werkte, tegenover een derde van de vaders (34%). Deze verschillen hadden belangrijke implicaties voor de verdeling van zorg en huishoudelijke taken tussen ouders, ruimte voor vrije tijd, en de druk die ouders ervoeren in hun werk en bij het combineren van werk en zorg tijdens de coronacrisis.

Bijvoorbeeld, hoewel vaders en moeders even vaak zeiden dat ze *geheel* thuis werkten in de eerste weken van de pandemie, werkten moeders vaker dan vaders op een locatie buitenshuis doordat zij vaker in cruciale beroepen werkten. Vergeleken met vaders, pasten moeders vaker hun werkdagen aan, ervoeren zij meer werkdruk, en hadden ze veel minder vrije tijd dan voor de coronacrisis. Tegelijkertijd zagen we aan het begin van de coronacrisis dat vaders meer zorgden voor hun kinderen (22% gaf aan meer zorgtaken te doen dan voorheen) en iets meer deden in het huishouden (17% gaf in april 2020 aan meer huishoudelijke taken te doen dan voorheen ten opzichte van hun partner).

In de maanden die daarop volgden veranderde het beeld. Zo constateerden we in november 2020 bijvoorbeeld dat het aandeel vaders dat meer was gaan zorgen voor hun kinderen dan voor de coronacrisis aan het afnemen was. Dat gebeurde ook met het aandeel vaders dat in eerste instantie meer in het huishouden deed dan voor de coronacrisis – vanaf juni 2020 was er al geen sprake meer van een toename van dit aandeel in het huishoudelijk werk van vaders. Ondanks de terugkeer naar meer ongelijkheid tussen vaders en moeders in november 2020, waren vaders en moeders even tevreden met de verdeling van zorgtaken (gemiddeld een cijfer van 7,4 op een schaal van 1 (laag) tot 10 (hoog)). Dit gold niet voor de verdeling van huishoudelijke taken waarbij vaders meer tevreden waren (7,5) dan moeders (6,9).

De impact van de coronacrisis op termijn: nauwelijks meer verschillen tussen mannen en vrouwen

Als we de trends in betaald werk, de verdeling van huishoudelijke en zorgtaken, en welzijn in kaart brengen van april 2020 tot en met november 2021, valt vooral op dat er in november 2021 nauwelijks meer verschillen zijn *in de invloed van de pandemie* op mannen en vrouwen. We zien geen verschillen meer in waar ze werken, de mogelijkheid te bepalen van waar en wanneer ze werken, de verdeling van zorgtaken, de vermindering van vrije tijd, en hoe makkelijk of moeilijk ze het vinden om werk en privé te combineren.

Hoewel de invloed van de coronacrisis op de verschillen tussen mannen en vrouwen in het algemeen gering is, zien we wel belangrijke verschillen tussen vaders onderling en moeders onderling. We gaan daarom dieper in op de trends in deze verschillen tussen april 2020 en november 2021. Wat betekent het dat eerder gevonden verschillen tussen mannen en vrouwen – na anderhalf jaar coronacrisis – verdwenen lijken te zijn?

De impact van de coronacrisis op genderverschillen in werk

Werklocatie: In november 2021 werken vaders en moeders (en mannen en vrouwen zonder thuiswonende kinderen) even vaak thuis, deels thuis en op locatie, of volledig buitenshuis.

Tijdens alle metingen in 2020 werkten vrouwen vaker buitenshuis dan mannen; dit verschil werd verklaard doordat zij vaker in cruciale beroepen werkten. Gelijk aan eerdere maanden van de pandemie, werken zowel mannen als vrouwen ook in november 2021 vaker op locatie als zij in een cruciaal beroep werken en als zij lager opgeleid zijn. Het verschil tussen mannen en vrouwen is in november 2021 verdwenen.

Het bepalen van de werklocatie: Vaders en moeders (en mannen en vrouwen zonder thuiswonende kinderen) zeggen even vaak dat ze op dit moment zelf kunnen bepalen waar ze werken.

In november 2020 rapporteerden vaders (en mannen zonder kinderen) nog vaker dat ze zelf hun werklocatie konden kiezen dan moeders (en vrouwen zonder kinderen). Dit is in november 2021 niet meer het geval. Werknemers in cruciale beroepen hadden gedurende de hele pandemie, en ook in november 2021, de minste keuze wat betreft werklocatie.

Wanneer we werken: We vinden geen verschillen tussen vaders en moeders (en mannen en vrouwen zonder thuiswonende kinderen) in hoe het werkrooster wordt bepaald.

Dat betekent dat vrouwen en mannen even vaak rapporteren dat het werkrooster door hun werkgever of opdrachtgever wordt bepaald, dat ze kunnen kiezen tussen verschillende vaste uurroosters, of dat ze – binnen bepaalde grenzen of helemaal – zelf kunnen bepalen wanneer ze hun werkuren maken. Dit komt overeen met resultaten uit september en november 2020, toen ook geen verschillen tussen mannen en vrouwen werden gevonden. Er zijn echter wel andere verschillen: hoogopgeleiden kunnen vaker dan laagopgeleiden zelf beslissen over werktijden, werknemers in niet-cruciale beroepen kunnen dat vaker dan werknemers in cruciale beroepen, en thuiswerkers vaker dan werkers op locatie.

Verplicht thuiswerken?

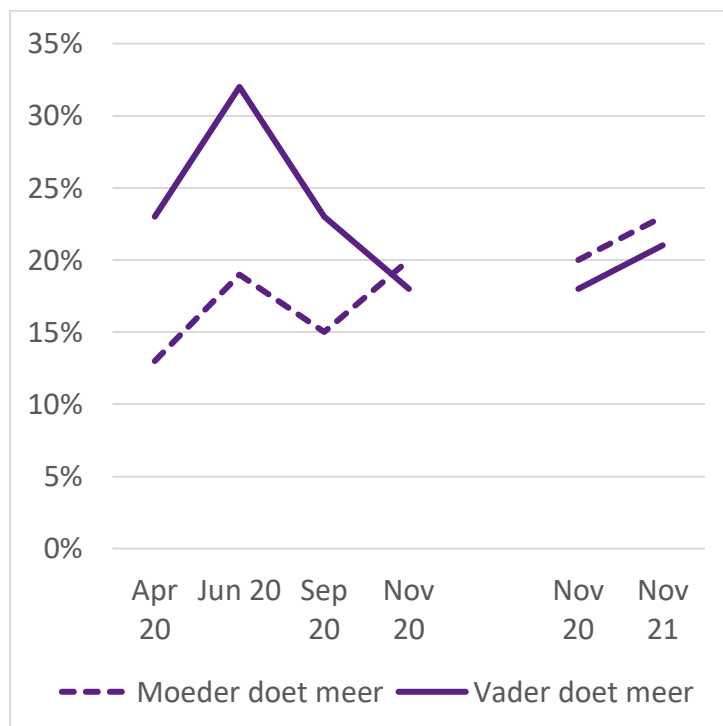
Tijdens onze meting in november 2021 liepen de coronabesmettingen weer op en werden coronamaatregelen (opnieuw) geïmplementeerd. Zo ook de verplichting om, wanneer mogelijk, volledig thuis te werken. Deze maatregel gold vanaf 13 november 2021.

De invoering van het verplicht thuiswerken in november 2021 versterkte de al aanwezige verschillen in werklocatie tussen werknemers in cruciale en niet-cruciale beroepen. Vanaf 13 november werkten werknemers in cruciale beroepen vaker op locatie (al dan niet verplicht) of deels op locatie vergeleken met werknemers in niet-cruciale beroepen. De maatregel versterkte ook een verschil in werklocatie op basis van opleidingsniveau. Hoogopgeleide werknemers werkten vaker dan laagopgeleide werknemers thuis. De werklocatie van sommige groepen werknemers werd niet beïnvloed door de overheidsmaatregel. Werknemers in de private sector werkten hoe dan ook vaker op locatie dan werknemers in de publieke sector, zowel op vrijwillige basis als verplicht.

De impact van de coronacrisis op genderverschillen in zorg

Wie zorgt meer of minder voor de kinderen? Vaders en moeders geven even vaak aan meer zorgtaken te doen dan voor de coronacrisis (zie onderstaande Figuur 1). Iets meer dan een vijfde van de vaders en moeders geeft in november 2021 aan meer te doen vergeleken met voor de coronacrisis.

Dit verschilt met het begin van de coronacrisis in april 2020, toen vaders vaker (22%) dan moeders (12%) aangaven meer te zijn gaan zorgen voor de kinderen ten opzichte van voor de coronacrisis. In de loop van de tijd nam het verschil tussen vaders en moeders af. In november 2020 deed ongeveer een derde van zowel de vaders als de moeders meer dan voor de coronacrisis. Wel valt op dat het aandeel moeders dat meer is gaan doen in de zorg voor kinderen, in november 2021 hoger is dan vlak na uitbreken van de coronacrisis. Bij vaders is dat niet het geval. Onder hen nam het aandeel toe in de periode april-juni 2020, maar daalde daarna weer. Er is ook een grote groep ouders die juist minder is gaan doen aan zorgtaken; vaders en moeders verschillen daarin niet (niet in figuur opgenomen). De algehele verdeling van zorgtaken tussen moeders en vaders blijft ongelijk; moeders zorgen nog altijd relatief meer dan vaders.

Figuur 1: Mate waarin vaders en moeders meer dan wel minder zijn gaan doen aan zorgtaken ten opzichte van de situatie voor corona (percentage binnen de groep)

Wat vinden ouders van de verdeling?

Ouders zijn redelijk tevreden met de verdeling van zorgtaken. Op een schaal van 1 (laagste) tot 10 (hoogste) is de gemiddelde score 7,3. Die is vergelijkbaar met eerdere scores (voor corona was de score 7,4, in juni 2020 was de score 7,2, in november 2020 7,4). Er is, net als in november 2020, geen verschil tussen vaders en moeders.

Mannen en vrouwen zijn ook redelijk tevreden met de verdeling van huishoudelijke taken, maar verschillen daarin wel. Mannen geven een hogere score dan vrouwen: 7,4 versus 6,9. Deze scores zijn hetzelfde als die van voor de coronacrisis en ze zijn vergelijkbaar met die van juni 2020 (mannen gaven toen gemiddeld een 7,3, vrouwen een 6,8) en november 2020 (gemiddelde score voor mannen was 7,5, voor vrouwen 6,9).

Huishoudelijke taken: De coronacrisis heeft nog wél impact op de manier waarop vrouwen en mannen huishoudelijke taken verdelen. De verdeling van huishoudelijke taken tussen mannen en vrouwen was en bleef ongelijk gedurende de coronacrisis. In november 2021 geven mannen minder vaak aan dan vrouwen *meer* huishoudelijke taken te doen ten opzichte van hun partner dan voor de coronacrisis (27% versus 16%). Dit betekent dat de man-vrouw verschillen die we in april 2020 vonden – toen vaders vaker dan moeders aangaven meer huishoudelijke taken te doen dan voorheen – nu omgekeerd zijn.

De impact van de coronacrisis op genderverschillen in welzijn

Aan het begin van de coronacrisis rapporteerden we een grote impact van de pandemie op het welzijn van vaders en moeders. We bestuderen onder andere hoe moeilijk of makkelijk ouders het vinden om werk en zorgtaken te combineren. We vragen ouders ook hoeveel vrije tijd ze hebben ten opzichte van de situatie voor de coronacrisis.

Werk-privébalans: Vaders en moeders (en mannen en vrouwen zonder thuiswonende kinderen maar wél met zorgtaken) geven even vaak aan het combineren van werk en zorg makkelijk of moeilijk te vinden.

Waar we in april 2020 zagen dat een groter deel van de moeders (32%) en vaders (25%) het moeilijk vond om werk en privé te combineren dan voor de coronacrisis (13% versus 9%), nam dit af naarmate de tijd vorderde. Vanaf november 2020 zien we geen verschillen meer tussen moeders en vaders in hoe moeilijk of makkelijk ze het vinden om werk en zorg te combineren.

Vrije tijd: Vaders en moeders (en mannen en vrouwen zonder thuiswonende kinderen) verschillen in november 2021 niet in hoeveel meer of minder vrije tijd ze hebben, vergeleken met voor de coronacrisis.

Tijdens eerdere metingen vonden we wel verschillen in de hoeveelheid vrije tijd die mannen en vrouwen hadden vergeleken met voor de coronacrisis. Hoewel alle ouders veel vrije tijd inleverden sinds het begin van de coronacrisis, gold dit vooral voor moeders. Meer dan de helft (57%) gaf in april 2020 aan minder vrije tijd te hebben dan voor de coronacrisis vergeleken met 36% van de vaders. In november 2021 is dit verschil nagenoeg verdwenen: ongeveer een kwart (27%) van de moeders en de vaders (23%) geeft aan minder vrije tijd te hebben dan voor de coronacrisis. Met andere woorden de situatie omtrent vrije tijd lijkt te verbeteren naarmate de pandemie vordert. Dit betekent echter niet dat vaders en moeders evenveel vrije tijd hebben. Het betekent dat de hoeveelheid vrije tijd die ze zeggen ingeleverd te hebben sinds de start van de pandemie niet meer verschilt.

Over deze studie

Sinds april 2020 (meting 1) onderzoekt een interdisciplinair team van onderzoekers de effecten van de coronacrisis op verschillen in werk, zorg en welzijn tussen mannen en vrouwen met thuiswonende, minderjarige kinderen met tenminste één werkende ouder evenals de verschillen tussen mannen en vrouwen in gezinnen zonder thuiswonende, minderjarige kinderen: *De Covid19 Gender (In)equality Survey Netherlands (COGIS-NL) studie*.

Eerder verschenen er *policy briefs* over het eerste meetmoment in [april](#) en [juni/juli](#) (meetmoment 2) en [november 2020](#) (meetmoment 4). Voor meetmoment 3 verscheen geen *policy brief*. In november 2021 (meting 5), waarover wij hier resultaten beschrijven, deden in totaal 1084 respondenten in 890 huishoudens mee. Door weging kunnen cijfers in deze policy brief licht afwijken van eerder gerapporteerde cijfers. De studie is uitgevoerd binnen het representatieve longitudinale LISS-panel (Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences, <https://www.lissdata.nl/>) en werd mogelijk gemaakt door een beurs van [ODISSEI](#), de Faculteit Sociale Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht, de afdeling Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit Nijmegen en de afdeling sociologie van de Universiteit van Amsterdam.

Tijdslijn van de COGIS-NL studie en de coronamaatregelen in Nederland

Contact:

Meer weten? Zie www.cogisnl.eu of stuur een e-mail naar Dr. Mara Yerkes (M.A.Yerkes@uu.nl).

Auteurs: Mara Yerkes¹, Stéfanie André^{*2}, Janna Besamusca^{*1}, Ilse Peeters^{*1}, Chantal Remery^{*1}, Roos van der Zwan^{*3}, Bryn Hummel⁴ en Peter Kruyen².

Een gezamenlijke publicatie van de Universiteit Utrecht,¹ de Radboud Universiteit² en het Nederlands Interdisciplinair Demografie Instituut (NIDI)/Rijksuniversiteit Groningen³ met medewerking van auteurs van het Amsterdam UMC⁴. ^{1*}Gezamenlijk tweede auteur.